ВІДГУК

офіційного опонента д.ю.н., професора Конопельського В.Я. на дисертацію Давиденко Тетяни Михайлівни «Кримінологічні засади запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економіки (на матеріалах практики країн Європейського Союзу)», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дисертаційного дослідження. На підставі вивчення дисертації та копій публікацій здобувача Давиденко Т.М., слід зазначити наступне. Обрана тема відповідає спеціальності наукового пошуку та визначається, перш за все, тим, що проблема протидії корисливим посяганням на власність є досить дискусійною та багатогранною і має безліч аспектів, серед яких варто виокремити не тільки юридичні, але й соціальні, релігійні, політичні, економічні й тому подібне. Це питання є актуальним у наш час, оскільки Україна бореться не тільки за її суверенітет та територіальну цілісність, але й за права та свободи людини. Останні роки стали підґрунтям для підвищення рівня криміналізації суспільства, через десятирічну агресію росії, що набрала обертів повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року, як наслідок, відбувалось масове та систематичне порушення фундаментальних прав людини, на що звичайно була болісна реакція громадськості.

Як зазначає автор, Конституція України у ст. 41 проголосила, що кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Таке положення Основного Закону знайшло своє відображення в Кримінальному кодексі України, в якому відповідальність за кримінальні правопорушення проти власності передбачено у Розділі VI Особливої частини. Разом із тим, загальновідомим є той факт, що корислива злочинність завжди становила не менше 50% від усієї злочинності в Україні. Якщо у 2021 р. в країнах Європи було винесено 13770 обвинувальних вироків за кримінальні правопорушення у сфері економіки, то у 2025 р. – уже 19 540. Водночас частка осіб, засуджених за такі правопорушення, становила 27,2 % у 2021 р. та 23,3 % у 2025 р., що відображає відносну стабільність цього сегмента злочинності, однак не свідчить про її реальне скорочення.

Найбільш поширеними формами економічної злочинності у країнах ЄС є шахрайства, пов'язані з ухиленням від сплати податків, незаконними фінансовими операціями, маніпуляціями з банківськими рахунками та легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, конвертація грошових активів, корупційні правопорушення, включаючи зловживання службовим становищем, одержання неправомірної вигоди та конфлікт інтересів, злочинне використання бюджетних коштів і фінансових ресурсів ЄС, насамперед через незаконне використання європейських фондів, а також фальсифікація фінансової звітності, яка, попри меншу поширеність, спричиняє найбільші матеріальні збитки. Отже, очевидним є той факт, що подана на рецензування робота присвячена актуальній проблемі, розв'язання якої сприятиме подальшому удосконаленню положень кримінологічної науки в частині захисту суспільства від кримінальних правопорушень у сфері економіки.

Достовірність та обґрунтованість більшості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджений теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням наукових праць, комплексним аналізом законодавства й міжнародної практики в цій сфері. Передусім позитивним слід визнати чітке визначення автором об'єкта та предмета дослідження, що, на жаль, сьогодні не часто зустрічається в наукових роботах такого рівня. Правильне розуміння об'єкта, предмета дослідження дозволило дисертанту зробити свою наукову ідею цілісною, обґрунтованою, донести до наукової громадськості власні ідеї та пропозиції, а також уникнути формалізму та зробити дисертацію вагомим внеском у правничу науку.

Крім того, під час дослідження було використано широкий спектр загальнофілософських, загальнонаукових, логічних і спеціально-юридичних методів і прийомів наукового пізнання, застосування яких дозволило всебічно проаналізувати об'єкт дослідження. Усі вони застосовувались у взаємозв'язку та взаємодії, відповідно до поставленої мети й завдань, об'єкта і предмета дослідження. Разом із тим, обрана методологія дослідження та її характеристика є не без дискусійною.

Обґрунтованість висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження підтверджується наявністю інформації про можливе використання результатів дослідження у: - *правотворчості* – для вдосконалення законодавства в частині кримінальної відповідальності в сфері економіки; *правозастосовній діяльності* – для підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів щодо запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економіки; *освітньому процесі* – при викладанні навчальних дисципліни «Кримінологія», «Кримінальне

право», відповідних спецкурсів; *науковій діяльності* – при проведенні подальших наукових досліджень проблеми протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки.

Питання, які розглядаються в дисертації, розкрито на досить високому методологічному рівні. Зокрема, проаналізовано широкий спектр вітчизняних і зарубіжних науково-теоретичних та монографічних робіт з окресленої проблематики, що свідчить про поглиблений аналіз порушеної в дослідженні проблеми. Крім того, авторка вивчила і проаналізувала періодичну літературу з цього питання, що свідчить про спробу синтезувати поряд із загальноприйнятими поняттями новітні підходи до розуміння проблеми правового забезпечення протидії різним видам кримінальних правопорушень у сфері економіки.

З аналізу дисертації видно, що під час проведеного дослідження було використано не лише юридичну літературу, а й цінний емпіричний матеріал, що дозволило дисертанту досягти високого ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Очевидно, що авторка, працюючи над написанням дисертації, дотримувалася процедури систематизації наукової літератури під час її аналізу. На нашу думку, дисертантка досить вдало визначила мету дисертаційного дослідження – теоретичне узагальнення та розв'язання комплексної науково-прикладної задачі запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економіки на матеріалах практики країн ЄС, а також розроблення пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення вітчизняного законодавства та відповідної правозастосовної практики.

У процесі дослідження дисертантка не абстрагувалася в наукову розробку проблеми, а поставила конкретні та чіткі завдання, у зв'язку з чим дисертація отримала цікавий та корисний напрям не лише в науковому руслі, що дозволило одержати практичні результати, сформулювати корисні для практичного застосування висновки.

Аналіз рецензованої дисертації дає змогу стверджувати, що в результаті проведеного дослідження авторка досягнула визначеної мети й виконала поставлені завдання. Причому сформульовані висновки та пропозиції є досить аргументованими й оригінальними, відповідають вимогам сьогодення та можуть бути застосовані на практиці.

Структура дисертації добре продумана і відповідає тим завданням, які поставила перед собою авторка. Дисертанта послідовно виклала матеріал, здебільшого правильно співвідносячи загальні та конкретні питання, сформулювала необхідні наукові дефініції. Дисертація складається з анотації, змісту, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (270 джерел на 28

сторінках) і трьох додатків, загальний обсяг дисертації становить 268 сторінок, із них основного тексту 224 сторінки.

У першому розділі сформульовано кримінологічні засади запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економіки, розкрито зміст європейських стандартів у цій сфері та обґрунтовано напрями їх імплементації до системи кримінологічного забезпечення економічної безпеки України з урахуванням умов воєнного стану, трансформації сучасних криміногенних загроз і необхідності посилення захисту фінансових інтересів держави.

У другому розділі увагу приділено теоретичним підходам до розвитку кримінологічних парадигм у європейському просторі (класична, соціологічна, запобіжна, безпекова) та формуванню європейської системи запобігання кримінальним правопорушенням за рівнями: національним, що відображає особливості теоретичних підходів і практичних механізмів запобігання кримінальним правопорушенням у межах окремої держави-члена; регіональним, що формується у межах Європейського Союзу як об'єднання держав, пов'язаних спільними правовими традиціями та інституційними механізмами співпраці; міжнародним, що охоплює механізми співробітництва держав щодо попередження злочинності та кримінального правосуддя, а також формування універсальних стандартів діяльності кримінальної юстиції щодо запобігання кримінальним правопорушенням. Охарактеризовано суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економіки в країнах Європейського Союзу шляхом їх систематизації за рівнями: безпековим — суб'єкти формування економічної та фінансово-економічної безпеки; стратегічним — міждержавні інституції формування кримінологічної політики у сфері економіки та забезпечення кримінологічної безпеки; оперативно-запобіжним — суб'єкти реалізації кримінологічної політики Європейського Союзу.

У третьому розділі формулюється кримінологічне розуміння контрольно-наглядової діяльності у сфері економіки як комплексного організаційно-правового механізму, який включає контрольно-перевірочні, реєстраційно-дозвільні, інформаційні та попереджувальні заходи, спрямовані на раннє виявлення ризиків, нейтралізацію криміногенних факторів, запобігання правопорушенням та формування ефективного механізму захисту економічної безпеки держави з урахуванням трансформаційних економічних процесів; наукові підходи до розуміння міжнародного співробітництва у сфері запобігання економічній злочинності шляхом виокремлення у його структурі

правоохоронного, прокурорського, фінансово-моніторингового, податково-контрольного та безпекового компонентів.

У висновках за результатами дослідження загалом сформульовано низку положень теоретико-методологічного характеру, а також пропозицій і рекомендацій, що мають вагоме значення для вдосконалення положень кримінологічної науки. Таким чином, структурно дослідження побудовано логічно, розділи і підрозділи пов'язані між собою. Обрана структура дисертації дозволила автору продемонструвати гідний рівень знань з кримінології, ґрунтовно проаналізувати як положення нормативно-правових актів щодо протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки так і погляди науковців з проблематики дослідження. Під час розподілу розділів основного тексту на підрозділи авторка дотримувалася правил пропорційності та взаємовиключення. Дисертантка послідовно виклала матеріал, здебільшого правильно співвідносячи загальнотеоретичні та практичні питання, сформулювала необхідні наукові висновки та дефініції.

Мета і завдання, визначені автором у вступі, відповідають змісту дослідження та загальним висновкам, а всі висновки та рекомендації, зроблені нею, об'єднані провідною ідеєю вдосконалення кримінологічної науки в частині захисту суспільства від кримінальних правопорушень у сфері економіки. Також привертає увагу стиль, яким написано роботу: він означений логічністю, послідовністю та ясністю аргументування думок. Деякі досить складні теоретичні положення дисертації сформульовані зрозумілою мовою, та викладені без зайвих ускладнень. Загалом на сторінках дисертації автору вдалося розгорнути цікаву дискусію, використавши широкий спектр вітчизняних і зарубіжних науково- теоретичних та монографічних робіт з різних галузей наукових знань, що свідчить про поглиблений аналіз актуалізованої проблеми. Таким чином, гарантією достовірності й теоретичної обґрунтованості наукових положень, сформульованих автором висновків і рекомендацій є правильно визначені мета й завдання дослідження, структура та логіка викладеного матеріалу.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова новизна праці полягає в тому, що представлена дисертація є першим в Україні комплексним монографічним дослідженням, у якому на основі аналізу практики країн ЄС сформульовано кримінологічні засади запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економіки, розкрито зміст європейських стандартів у цій сфері та обґрунтовано напрями їх імплементації до системи кримінологічного забезпечення економічної безпеки України з

урахуванням умов воєнного стану, трансформації сучасних криміногенних загроз і необхідності посилення захисту фінансових інтересів держави.

У роботі враховано положення як національного, так і міжнародного законодавства, проаналізовано теоретичний матеріал, що стосується тематики роботи. Це дало змогу виробити новий підхід до дослідження значної кількості проблем, якими означена протидія такому специфічному виду злочинності. Переважна більшість положень, винесених автором на захист, і висновків є новими або містять значну частку новизни. Зокрема, дисертантом уперше доведено, що в умовах європейського вектору розвитку України, запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економіки в країнах ЄС слід розглядати як самостійний і комплексний об'єкт кримінологічного дослідження, що дозволяє встановити закономірності функціонування сучасної європейської політики щодо забезпечення економічної безпеки, встановити її найбільш ефективні механізми та окреслити перспективи імплементації кращих кримінологічних практик у вітчизняну правоохоронну практику; аргументовано, що нормативно-правова система ЄС щодо запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економіки становить цілісну, структурно впорядковану кримінологічну систему, яка ґрунтується на поєднанні норм міжнародного права, права ЄС та національного законодавства країн-членів і забезпечує економічну безпеку Союзу шляхом реалізації рішень Конгресів ООН з попередження злочинності та кримінального правосуддя, міжнародних стратегій і програм протидії злочинності, директив і регламентів ЄС, кримінального законодавства країн-членів, а також практики ЄСПЛ; на основі аналізу показників офіційної статистики за 2021–2025 рр. встановлено, що найбільш поширеними формами кримінальних правопорушень у сфері економіки країн ЄС є шахрайство, привласнення активів, конвертація (легалізація) грошових коштів та фальсифікація фінансової звітності, поширення яких зумовлюється комплексом взаємопов'язаних економічних, політико-правових, соціальних та інституційних детермінант, серед яких ключову роль відіграють нестабільність фінансових ринків, корупційні прояви, міграційні процеси та недосконаліть механізмів фінансового контролю, обумовлюючи формування сучасної кримінологічної політики ЄС щодо забезпечення економічної безпеки; сформовані складові кримінологічного забезпечення безпеки у сфері економіки в країнах ЄС: (1) об'єкт захисту – сфера економічної діяльності; (2) характеристика криміногенної ситуації на об'єкті захисту як на рівні ЄС в цілому, так і в окремих державах та регіонах (стан, структура, динаміка економічної злочинності, встановлення детермінант, ідентифікація типових кримінологічних ознак організованих груп і транснаціональних злочинних організацій); (3) суб'єкти забезпечення безпеки;

(4) заходи запобігання кримінальним правопорушенням з реалізацією на різних кримінологічних рівнях для досягнення належного стану безпеки шляхом мінімізації криміногенних ризиків, усунення причин та умов, підвищення ефективності інституційної взаємодії суб'єктів забезпечення.

удосконалено: розподіл детермінантів вчинення кримінальних правопорушень у сфері економіки в країнах ЄС на економічні, політико-правові, соціальні, інституційні, із виокремленням міграційної кризи, зумовленої воєнними подіями в Україні, як самостійного криміногенного чинника, що впливає на трансформацію економічної безпеки країн ЄС; теоретичні підходи до розвитку кримінологічних парадигм у європейському просторі (класична, соціологічна, запобіжна, безпекова) та формування європейської системи запобігання кримінальним правопорушенням за рівнями: національним (особливості теоретичних підходів і практичних механізмів запобігання кримінальним правопорушенням у межах окремої країни), регіональним (формується у межах групи країн, об'єднаних спільними правовими традиціями та інституційними механізмами співпраці щодо запобігання кримінальним правопорушенням – ЄС) і міжнародним (охоплює механізми співробітництва країн щодо попередження злочинності та кримінального правосуддя, формування універсальних стандартів діяльності кримінальної юстиції щодо запобігання кримінальним правопорушенням).

Окремі положення дістали подальшого розвитку: концептуалізація запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економіки в країнах ЄС за напрямами: шахрайство, що посягає на фінансові інтереси і проявляється у незаконному використанні коштів європейських фондів, зловживаннях у сфері оподаткування та інших бюджетних формах; корупційні правопорушення; легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом; організована та транснаціональна економічна злочинність, що передбачає комплекс заходів по ідентифікації, відстеженні, заморожуванні, арешту та конфіскації доходів і активів злочинного походження; наукове обґрунтування нормативно-правового забезпечення запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економіки в країнах ЄС як багаторівневої системи правового регулювання, що ґрунтується на поєднанні нормативно-правових актів права ЄС основного та оперативного рівнів, які формують єдині стандарти криміналізації економічних правопорушень, відповідальності юридичних осіб, протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, захисту фінансових інтересів Союзу та функціонування наднаціональних інституцій й забезпечує гармонізацію кримінологічної політики держав-членів і створює правові передумови для

формування ефективної системи запобігання економічній злочинності в межах ЄС.

Тобто роботі притаманна наукова новизна, порушено низку невисвітлених вітчизняною юридичною наукою проблем, розв'язання яких дозволить більш ефективно протидіяти злочинності. У висновках дисертації на підставі узагальнення основних положень проведеного дослідження проблеми, сформульовано, висновки, пропозиції та рекомендації. Таким чином, є всі підстави стверджувати, що висновки дисертації є цілісними, логічними та обґрунтованими, відповідають меті й завданням дослідження, містять важливі теоретичні положення щодо теорії та практики запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економіки країн ЄС.

Повнота викладений наукових результатів в опублікованих працях здобувачки.

Основні результати дисертаційного дослідження викладено у семи наукових публікаціях, з яких чотири статті опубліковано у наукових фахових виданнях України, трьох тезах наукових повідомлень на науково-практичній конференції та круглих столах. Перелік наукових праць здобувача й аналіз їхнього змісту засвідчують, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження досить повно викладено у вітчизняних наукових фахових виданнях, пройшли апробацію на різних науково-практичних конференціях.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час аналізу рецензованої дисертації та опублікованих праць Давиденко Т.М. фактів порушення академічної доброчесності (плагіату, фальсифікацій, фабрикацій тощо) не виявлено. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використані методики дослідження та джерела інформації містять відповідні посилання. Дисертація є завершеною, самостійно виконаною роботою, що має вагоме теоретичне і прикладне значення.

Дискусійні положення дисертаційної роботи.

За результатами розгляду роботи потрібно також звернути увагу дисертанта на такі дискусійні положення:

1. На с. 20 дисертації авторка стверджує, що всі європейські кримінологічні політики, незалежно від сфери їх реалізації, фінансуються з бюджету Співтовариства, який формується за рахунок митних зборів, надходжень від

податку на додану вартість і частки національного внутрішнього продукту держав-членів.

Наведене положення видається дещо категоричним і таким, що потребує термінологічного та змістового уточнення. З огляду на предмет дослідження особливого значення набуває не лише фінансування відповідних політик, а й система захисту фінансових інтересів ЄС, яка поєднує бюджетно-фінансовий контроль, адміністративні механізми протидії порушенням, кримінально-правову охорону, діяльність OLAF та EPPO, співробітництво правоохоронних органів держав-членів, а також контрольні положення договорів із третіми державами – отримувачами фінансової допомоги Союзу.

У зв'язку із цим під час прилюдного захисту доцільно уточнити зміст наведеного твердження та окреслити сучасну систему правових актів, на яких ґрунтується захист фінансових інтересів ЄС.

2. Розглядаючи стратегії запобігання шахрайству, пов'язаному з використанням європейських фондів, авторка зазначає, що Європейська Комісія у співпраці з компетентними органами держав-членів здійснює контрольні заходи та перевірки безпосередньо у приміщеннях суб'єктів господарювання, діяльність яких пов'язана з використанням коштів бюджету ЄС (с. 38). Правовою основою таких заходів у роботі визначено Регламент Ради (Євратом, ЄС) № 2185/96 від 11 листопада 1996 року.

Водночас для належного розкриття кримінологічного та правового значення зазначеного інструменту недостатньо лише послатися на відповідний Регламент. Потребують конкретизації підстави та межі проведення перевірок на місці, співвідношення повноважень Європейської Комісії й OLAF із компетенцією національних контролюючих та правоохоронних органів, гарантії прав суб'єктів господарювання, а також порядок використання отриманих матеріалів в адміністративному і кримінальному провадженнях.

У зв'язку із цим хотілося б почути позицію авторки щодо того, як узгоджуються наднаціональні контрольні повноваження із вимогами національного процесуального законодавства та якими правовими гарантіями обмежується втручання у діяльність суб'єктів господарювання.

3. На с. 96–97 дисертації авторка визначає правову систему як самостійну загальнотеоретичну категорію, формування якої стало результатом комплексного дослідження правових явищ із використанням формально-юридичного, порівняльно-правового та соціологічного методів. Основною метою функціонування правової системи при цьому названо досягнення правопорядку як необхідної умови стабільності соціальної системи.

Не заперечуючи загалом наведеної позиції, вважаємо, що зведення мети правової системи переважно до забезпечення правопорядку потребує

додаткового аксіологічного обґрунтування. Правопорядок не може оцінюватися відокремлено від верховенства права, справедливості, правової визначеності, забезпечення прав і свобод людини та пропорційності державного втручання. Особливої ваги це набуває у сфері запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економіки, де підвищення ефективності контролю не повинно призводити до надмірного обмеження економічної свободи або процесуальних гарантій. Тому доцільно пояснити, як авторка співвідносить правопорядок з іншими ціннісними цілями правової системи та яким чином таке розуміння позначається на запропонованій моделі запобігання економічній злочинності.

4. Упродовж багатьох років одним із пріоритетних напрямів діяльності OECD, FATF, Європейської Комісії, Світового банку та інших міжнародних інституцій залишається запобігання незаконному виведенню капіталів, розмиванню бази оподаткування, переміщенню прибутку до низькоподаткових юрисдикцій, легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та забезпечення повернення активів.

Водночас поняття «нелегальні» або «сірі» капітали охоплює різні за правовою природою явища: доходи від кримінальних правопорушень, ухилення від оподаткування, приховування активів, агресивне податкове планування, а також формально правомірне транскордонне переміщення капіталу. Їх ототожнення може призвести до необґрунтованого поширення кримінально-правових засобів на поведінку, яка має врегульовуватися податковими, адміністративними або корпоративними механізмами.

З огляду на це хотілося б почути, за якими критеріями авторка розмежовує зазначені явища, які міжнародні інструменти вважає найбільш ефективними та чи вдалося їй сформувати комплексну модель запобігання незаконному виведенню капіталу, прийнятну для імплементації в Україні.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що наведені вище критичні зауваження та рекомендації стосуються дискусійних питань, певної неповноти та непослідовності розгляду окремих положень дисертації і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, яке має науково-теоретичне і практичне значення, містить наукові висновки, нові підходи до вирішення конкретного наукового завдання щодо наукової розробки рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економіки.

Отже, за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю і достовірністю, науковою і практичною значущістю отриманих результатів, повнотою їх викладення в опублікованих наукових працях, а також за оформленням дисертація відповідає нормативним вимогам.

З огляду на викладене, дисертація Давиденко Т.М. «Кримінологічні засади запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економіки (на матеріалах практики країн Європейського Союзу)» є завершеною кваліфікаційною працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для кримінології, а саме розроблено науково обґрунтовану систему запобігання кримінальним правопорушенням у сфері економіки, на підставі чого сформульовано низку пропозицій, спрямованих на вдосконалення законодавства України і практики його застосування.

Дисертація відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року (зі змінами і доповненнями, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року (зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 21 березня 2022 року № 341), Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а її авторка – Давиденко Тетяна Михайлівна – на основі публічного захисту заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Офіційний опонент
Завідувач кафедри
кримінального права та кримінології
Одеського державного університету
внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор **Віктор КОНОПЕЛЬСЬКИЙ**

ПОГОДЖЕНО:
Проректор Одеського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор **Максим КОРНІЄНКО**